

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 0650-00/07-P
Ljubljana, 2. 7. 2014

Državni svet Republike Slovenije je na 20. seji 2. 7. 2014, na podlagi 29. in 67. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10 in 6/14) ter na podlagi posveta z naslovom *Kako vrniti denar, ki je bil iz Slovenije odnesen v tujino?*, sprejel naslednje

S K L E P E:

Državni svet Republike Slovenije je 14. marca 2014 organiziral posvet z naslovom *Kako vrniti denar, ki je bil iz Slovenije odnesen v tujino?*

Posvet sta povezovala državna svetnika dr. Janvit Golob in Drago Ščernjavič, uvodoma pa je udeležence posveta nagovoril predsednik Državnega sveta Mitja Bervar.

Z uvodnimi prispevki so sodelovali naslednji razpravljavci: dr. Gregor Virant, James S. Henry, mag. Janez Fabijan, mag. Blaž Kavčič, Marko Golob, Drago Ščernjavič, Jana Ahčin, Darko Muženič in Daniel Starman.

Na podlagi predstavitev in razprave na posvetu so bili oblikovani naslednji s k l e p i :

Državni svet Republike Slovenije želi z razpravo o možnosti vrnitve denarja, ki je bil iz Slovenije odnesen v tujino, opozoriti na večplastnost problema odtekanja denarnih sredstev v davčne oaze. V javnosti in nekaterih strokovnih krogih krožijo različne ocene o slovenskem premoženju v tujini. Po nekaterih ocenah gre za nekaj več deset milijard evrov. Številni odlivi so povezani z davčnimi goljufijami in izogibanjem plačevanja davkov. Dejstvo, da bogatim uspe skriti premoženje in od tega ne plačajo davkov, pomeni, da se zagotavljanje sredstev za javno porabo prenese na državo, družbo oziroma na državljanke, ki zato plačujejo višje davke in so dodatno finančno obremenjeni.

Po podatkih, ki jih je analiziral James S. Henry, glavni ekonomist nevladne organizacije, ki se bori proti davčnim oazam in ki je na posvetu predstavil svoje raziskovalno delo na tem področju, se danes v davčnih oazah nahaja in izogiba obdavčitvi med 18 in 23 bilijonov EUR, kar pomeni, da se v davčnih oazah skriva več kot 10 % svetovnega BDP. Z obdavčitvijo vseh skritih denarnih sredstev bi se na letni ravni samo v proračune

evropskih držav iz tega naslova nateklo od 90 do 140 milijard EUR. Ocene za Slovenijo kažejo, da je v davčnih oazah za 35–55 milijard EUR, zaradi česar je za državo v sistemu davkov izgubljenih letno za 500–700 milijonov EUR.

V zadnjih 30-ih letih je prišlo do prave globalizacije izogibanja davkov, zanemarljivo število davčnih oaz pa se je razraslo na več kot 85. Ugotovitve kažejo na obstoj zelo obsežne industrije, v kateri sodelujejo največje svetovne korporacije, najvplivnejše finančne ustanove, pomembne svetovne revizijske hiše in odvetniške pisarne. Kljub vse pogostejšim in odločnejšim pozivom k razkrivanju podatkov tako o dejanskih lastnikih, ki transferirajo denarna sredstva, o opravljenih poslih multinacionalk ter o objavi podatkov o mednarodnih bančnih naložbah v posameznih državah, do ustreznega ukrepanja in zadovoljivih rezultatov doslej še ni prišlo. Eden od načinov, da se omeji globalno industrijo, ki bogati na račun izogibanja davkom, je v preprečevanju tekmovanja med državami, katera bo utajevalcem ponudila nižje davke in s tem ugodnejše pogoje poslovanja ter neupravičene zasluzke. Trenutni sistem davčne konkurence ni optimalen, zato bi bile potrebne reforme na področju obdavčenja multinacionalk ter boljša izmenjava podatkov med davčnimi organi, spremeniti pa bi se morala tudi vloga bank na tem področju, in sicer na globalni ravni.

Državni svet meni, da mora boj proti gospodarskemu kriminalu in korupciji postati ena od najvišjih prioriteta pristojnih organov v državi, kar bo krepilo splošen občutek v družbi, da v prihodnje ne bomo več priča pojavom, ki so močno prispevali k stanju, v katerem se je znašla Slovenija. Velja namreč prepričanje, da je obseg gospodarskega kriminala in korupcije zelo velik in da se v preteklem obdobju s tem problemom v državi nismo resno soočali. Pomembno je, da se razčistijo stvari za nazaj in da tisti, ki so spoznani kot udeleženci kaznivih dejanj, nosijo odgovornost in so kaznovani, po drugi strani pa je nujno resno sporočilo, da v prihodnje obstaja velika verjetnost, da bodo kazniva dejanja s področja gospodarskega kriminala in korupcije odkrita, preiskana in sprocesirana prek tožilstev in sodišč.

Vprašanje, ki se upravičeno zastavlja, se nanaša na povrnitev s kaznivimi dejanji pridobljenega premoženja. To je mogoče s tremi obstoječimi zakonskimi mehanizmi, od katerih se dva nanašata na nezakonito pridobljeno premoženje, tretji pa na premoženje, kjer sicer ni dokazano, da je bilo nezakonito pridobljeno, ni pa izkazan izvor tega premoženja. Ti trije mehanizmi so odvzem protipravno pridobljene premoženjske koristi v zvezi s kaznivim dejanjem, ukrepi po Zakonu o odvzemu premoženja nezakonitega izvora, tretji ukrep pa je s področja davčne zakonodaje, kjer lahko davčna uprava odmeri davek po zelo visoki stopnji na premoženje nezakonitega izvora.

Podatki, ki jih zbira in analizira Banka Slovenije, kažejo, da je bilo 2012 pri posamičnih transakcijah nad 50.000 evrov za 526 milijonov evrov odlivov, pri čemer pa velja opozoriti, da je npr. v tem letu znotraj te vrednosti samo plačilo uvoza nafte družbe Petrol znašalo pol milijarde evrov. V tem in podobnih primerih torej ni mogoče govoriti o kriminalni dejavnosti in izogibanju davkov, kot se pogosto na splošno zmotno interpretira odliv večjih denarnih sredstev v določene davčne oaze. V Banki Slovenije

sicer menijo, da ta pojav skrivanja denarja v davčnih oazah obstaja, vendar ocenjujejo, da je bistveno manjši, kot se ga skuša prikazovati.

Predstavljene naloge Urada za preprečevanje pranja denarja so omejene na sekundarni nadzor in finančne preiskave. Na podlagi njihovih analiz se z ugotovitvami seznanijo policija oz. tožilstvo in druge državne organe, kot je na primer DURS. Zavezanci so na podlagi zakona dolžni uradu sporočiti vse gotovinske transakcije, ki presegajo 30.000 evrov.

Prav tako so zavezanci dolžni sporočiti tudi vse negotovinske transakcije, ki so namenjene v eno od držav, kjer se ne izpolnjujejo v zadostni meri ukrepi za preprečevanje pranja denarja in financiranje terorizma. Ta seznam se deloma prikriva s seznamom off shore držav, ki ga ima Davčna uprava. Podatki za 2012 kažejo, da je vrednost nakazil, ki so presegala 30.000 evrov, znašala približno 350 milijonov evrov. 2013 je bil kumulativni znesek teh transakcij 300 milijonov evrov.

2012 je bilo zabeleženih 15.800 gotovinskih transakcij, ki so bile sporočene uradu, v skupni vrednosti 1,5 milijarde evrov, 2013 pa 1,2 milijarde evrov. Ti zneski zajemajo vse gotovinske transakcije in ne le nakazila v davčne oaze, ki so presegale znesek 30.000 evrov, in ki so bile sporočene uradu, ne glede na to, ali je šlo za polog ali za dvig iz konkretnega računa.

Zagotavljanje transparentnosti poslovanja z vzpostavitvijo centralnih registrov dejanskih lastnikov pravnih oseb je nujni pogoj tudi za postopke, ki bi omogočili vračilo denarja in odvzem nezakonito pridobljenega premoženja. Bolj kot samo odlivanje kapitala v off shore centre je problematično predvsem ustanavljanje družb v off shore centrih in odlivanje sredstev na račune teh družb zaradi prikrivanja lastništva. Če se namreč izhaja iz tega, da nekdo prenaša kapital v tujino zaradi prikrivanja lastništva ali pa zato, ker ta denar izvira iz kaznivih dejanj, je nerealno pričakovati, da se bo ta denar vrnil v Slovenijo, saj je tam ravno zaradi tega, da se ne bi ugotovilo lastništva.

Trenutno v Davčni upravi Republike Slovenije tečejo projektno usmerjeni nadzori, med drugim tudi nadzor nakazil v davčne oaze. Davčna uprava opozarja, da nakazila v davčne oaze ali pa poslovanje s podjetji, ki imajo sedež v davčnih oazah, seveda v večini primerov ni v nasprotju z zakonom, res pa je, da so to področja, ki so zelo ugodna za kršitve in jih je zato treba zelo natančno nadzirati. Obseg držav, kjer se opravljajo pregledi, se širi in zajema 46 držav, ki predstavljajo tvegana območja, kjer se pojavljajo davčne utaje in drugi davčni prekrški.

Okrepiti bi bilo treba število davčnih inšpektorjev, saj se je treba zavedati, da predstavljajo sankcioniranje na podlagi ugotovljenih prekrškov ter zavarovanje in izterjava davčnega dolga, izredno zahtevne postopke, ki zahtevajo specializacijo posameznih inšpektorjev za določena področja.

Največ nepravilnosti, ki jih ugotavlja Davčna uprava, je v zvezi z nepravilno stopnjo pri obračunavanju davčnega odtegljaja, sledi nepriznavanje odhodkov zaradi prikazovanja nekaterih navideznih poslov, nepravilno izkazovanje prihodkov iz naslova obresti od danih posojil off shore družbam, neupravičeno izkazovanje odhodkov in prikrita izplačila dobička. Pri fizičnih osebah so nadzori usmerjeni v prilive na njihove račune in njihovo morebitno povečanje premoženja, preverja pa se tudi, ali gre za obdavčljive dohodke, ki so jih fizične osebe prejele in prijave.

Verjetnost, da bi lahko s preganjanjem kriminala povrnili občuten delež izgubljenih sredstev, je majhna, saj tudi zelo razvite države, ki imajo represivne sisteme z dolgoletno tradicijo, lahko povrnejo le manjši delež teh sredstev.

Borba z gospodarskim kriminalom namreč zahteva predvsem vrhunsko usposobljenost s specializiranimi kriminalističnimi znanji, pa tudi funkcijska znanja s področja mednarodnih financ, davkov in podobno, kar pa smo v Sloveniji doslej pri ugotavljanju in preganjanju tovrstnega kriminala pogrešali. Rešitev problema je mogoča z oblikovanjem multidisciplinarnih delovnih skupin, v katere bi se pritegnilo strokovnjake s potrebnimi znanji. Te aktivnosti, ki niso stvar posameznih ministrstev, zahtevajo zelo odločno, koordinirano, centralizirano ukrepanje države in vseh njenih inštitucij.

Ukrepi, ki bodo temeljili zgolj na preganjanju kriminala in na zaostrovanju kontrole, nimajo dovolj močne povezave z vzrokom problema, ki je v vse večjem ekscesnem prisvajanju vrednosti, kar je pojav v svetovnem merilu, tudi na račun izogibanja plačevanja davkov, in gre v breme večine državljanov, realnega sektorja in socialne države. Formalno gre lahko sicer za zakonito poslovanje, vendar zgolj v dobro finančne elite.

Vsekakor velja podpreti vračanje nezakonito odnesenega denarja, vendar se je treba pred tem vprašati, kaj storiti, ko bo denar na ta ali drug način vrnjen v Slovenijo. Ali imamo postavljene sisteme, da bo ta denar produktivno uporabljen? Ali bomo zgolj poskrbeli za nov krog kroženja denarja, ki je z vidika narodnega gospodarstva škodljiv? To se bo zgodilo, če se kaj bistvenega ne bo spremenilo, predvsem pa zavedanje, da je finančni zlom posledica napačnih odločitev finančnega sektorja, ki pa zdaj predpisuje varčevalne ukrepe vsem ostalim.

Državni svet podpira predloge, ki so bili predstavljeni s strani nekaterih razpravljavcev (Danijel Starman, Drago Ščernjavič), da se s pripravo novih zakonskih rešitev skuša premoženje, ki so ga v nesorazmerni velikosti v preteklosti pridobili posamezniki, vrne v Slovenijo.

Mitja Bervar
predsednik